

miş, ölümünden sonra çocukları Hades'te yaşamaya devam etmiştir.

BİBLİYOGRAFYA :

İbn Sa'd, *eṭ-Ṭabaḳāt*, VII, 488; Buhârî, *eṭ-Târîḥu'l-kebir*, VI, 406; İbn Ebû Hâtim, *el-Cerḥ ve't-ta'dîl*, VI, 291; Hatib, *Târîḥu Bağdâd*, XI, 152-156; İbnü'l-Adîm, *Buğyetü'l-taleb* (Zekkâr), I, 239; Mizî, *Tehzîbü'l-Kemâl*, XXIII, 62-76; Zehebî, *A'lâmü'n-nübelâ*, VII, 359; VIII, 489-494; a.mlf., *Tezkiretü'l-huffâz*, I, 279-282; İbn Hacer, *Tehzîbü't-Tehzîb*, VIII, 237-240.

M. YAŞAR KANDEMİR

SEBÎ, İsrâîl b. Yûnus

(إسرائيل بن يونس السبعي)

Ebû Yûsuf İsrâîl b. Yûnus
b. Ebî İshâk Amr es-Sebî
(ö. 160/777 [?])

Hadis hâfızı.

100 (718) yılında doğdu. Babası, dedesi ve kardeşi İsâ b. Yûnus rivayetleri *Kütüb-i Sitte*'de bulunan meşhur birer hadis hâfızı idi (Zehebî, VII, 356). Hadis tahsiline başladıktan sonra dedesi Ebû İshak es-Sebî başta olmak üzere rivayetleri *Kütüb-i Sitte*'de yer alan Simâk b. Harb, Ziyâd b. İlâka, Âsım b. Behdele, Ebû Hasîn, Abdülazîz b. Rûfey', İbnü'l-Mu'temir, Âsım el-Ahvel, Hişâm b. Urve, A'meş ile tefsir âlimi Süddî'den hadis ve kıraat öğrendi. Ebû Hanîfe'den hadis rivayet etti. Kendisinden kardeşi İsâ b. Yûnus ile Vekî' b. Cerrâh, Yahyâ b. Âdem, Tayâlisî, Şebâbe b. Sevvâr, Abdürrezzâk es-San'ânî, Muhammed b. Yûsuf el-Firyâbî, Ebû Nuaym Fazl b. Dükeyn, Âdem b. Ebû İyâs, Tebûzekî, Yahyâ b. Yahyâ el-Minkarî, Ebû'l-Velîd et-Tayâlisî ve Ali b. Ca'd gibi hadis hâfızları rivayette bulundu.

Sebî, dedesinin rivayet ettiği hadislerin bir Kur'an sûresi gibi ezberinde olduğunu söylerdi. Kardeşinin haber verdiğine göre Süfyan es-Sevrî ve Şerîk b. Abdullah gibi

tanınmış muhaddisler Ebû İshak es-Sebî'nin rivayetleri hakkında anlaşmazlığa düşüp oğlu Yûnus b. Ebû İshak'a başvurduklarında o da kendi oğlu İsrâîl'e gitmelerini tavsiye eder, onun bu konuda bilgisinin daha sağlam olduğunu söylerdi. Yine Yûnus, kendisinden babasının rivayet ettiği hadisleri yazdırmasını isteyen Şebâbe b. Sevvâr'a oğlu İsrâîl'e gitmesini tavsiye ederek dedesinin kendi rivayetlerini ona imlâ ettiğini hatırlatmıştır. Ahmed b. Hanbel, İsrâîl hakkında sika, sebt, sâlihu'l-hadîs terimlerini kullanarak rivayetlerinin sağlam olduğunu belirtir ve onun hâfıza kuvvetine hayret ettiğini söyler, yazdıklarını aynı zamanda ezberlediğini ve bunları rivayet ederken hiç hata etmediğini anlatırdı. Hadis münekkitleri Yahyâ b. Maîn, Ebû'l-Hasan el-İclî ve Ebû Hâtim er-Râzî de Sebî'nin sika ve sadûk olduğundan söz eder, Nesâî onun güvenilirliğini "leyse bihî be's" tabiriyle ifade ederdi. İbn Adî de İsrâîl'in hadisleri delil olarak kullanılan bir muhaddis olduğunu söylemiştir. Talebesi Ebû Nuaym Fazl b. Dükeyn'e, "Ebû Avâne el-Vâsrî mi yoksa İsrâîl b. Yûnus mu daha güvenilir sayılır?" diye sorduklarında İsrâîl'in adını vermiştir.

Zehebî, İslâm âlimlerinin büyük çoğunluğunun Sebî'yi övdüğünü, Buhârî ile Müslim'in onun rivayetlerini delil olarak kullandığını, buna rağmen Ali b. Medîni'nin hocası Yahyâ b. Saîd el-Kattân gibi kendisini zayıf kabul ettiğini, İbn Hazm'ın da onlara uyarak *Şaḥîḥayn*'da bulunan hadislerini reddetmeye kalktığını belirtmiş, ardından bu iddianın bir değeri olmadığını söylemiş, Sebî'nin, sağlamlık bakımından Süfyan es-Sevrî ve Şu'be b. Haccâc seviyesinde olmasa da on yıl boyunca yanından hiç ayrılmadığı dedesinin rivayetleri konusunda bu iki muhaddise yakın bir mertebede bulunduğunu ifade etmiştir (a.g.e., VII, 358). Öte yandan İsrâîl'in talebesi olan Abdurrahman b. Mehdî, dede-

sinin rivayetleri konusunda onun Süfyan es-Sevrî ve Şu'be b. Haccâc'dan daha güvenilir olduğunu belirtmiş, Şu'be b. Haccâc da kendisinden Ebû İshak es-Sebî'nin hadislerini rivayet etmesini isteyenlere İsrâîl'i göstermiş ve onun bu konuda kendisinden daha güvenilir sayıldığını söylemiştir.

Dedesi Ebû İshak es-Sebî İsrâîl'in kitabala olan merakından bahsetmiş, evde kitapla doldurmadığı bir çuval bırakmadığını belirtmiştir. Meşhur mutasavvıf Şakîk-ı Belhî huşûu İsrâîl'den öğrendiğini, zira onun âhireti tefekkürle meşgul olduğu için yanında kimlerin oturduğuna bile dikkat etmediğini, bu haline bakarak sâlih bir kimse olduğu sonucuna vardığını söylemiştir. Sebî 160 (777) yılında vefat etmiş olup bu tarih 161 veya 162 (779) olarak da zikredilmiştir.

BİBLİYOGRAFYA :

İbn Sa'd, *eṭ-Ṭabaḳāt*, VI, 374; İbn Ebû Hâtim, *el-Cerḥ ve't-ta'dîl*, II, 330; İbn Adî, *el-Kâmil fi du'a-fâ'i'r-ricâl* (nşr. Yahyâ Muhtâr Gazzâvî), Beyrut 1409/1988, I, 421-425; Hatib, *Târîḥu Bağdâd*, VII, 20-25; Bâcî, *eṭ-Ta'dîl ve't-tecrîḥ li-men ḥarrece lehü'l-Buḥârî fi'l-Câmi'i's-şâḥiḥ* (nşr. Ebû Lübâbe Hüseyin), Riyad 1406/1986, I, 402-403; Mizî, *Tehzîbü'l-Kemâl*, II, 515-524; Zehebî, *A'lâmü'n-nübelâ*, VII, 26-27, 355-361; VIII, 489-494; a.mlf., *Mizânü'l-i'tidâl*, I, 208-210; İbnü'l-Cezerî, *Ğaye-tü'n-Nihâye*, I, 159; İbn Hacer, *Tehzîbü't-Tehzîb*, I, 261-263; Temimî, *eṭ-Ṭabaḳâtü's-seniyye*, II, 164.

M. YAŞAR KANDEMİR

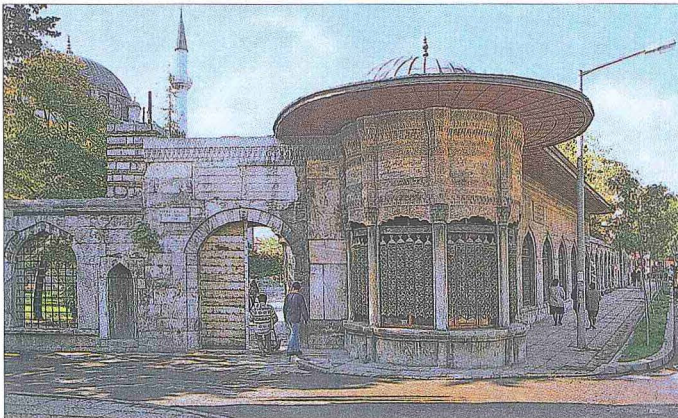
SEBİL

(سبيل)

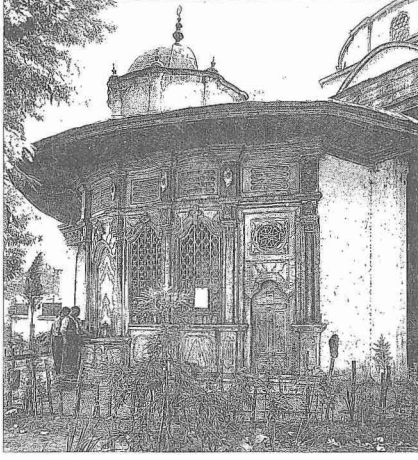
Büyük şehirlerin
işlek caddeleri üzerinde
ve genellikle cami yanlarında
içme suyu dağıtılan
özel mimari birim.

Sözlükte "yol" anlamına gelen **sebîl** kelimesinin terim anlamının "fî sebîli'lâh" (Allah yolunda, Allah rızası için) tabirinden geldiği belirtilmekte (*Eİ²* [İng.], VII, s. 679), daha önceleri fazla yaygın olmamakla birlikte **sebbâle** adının kullanıldığı da bilinmektedir. Osmanlılar başlangıçta dağıtılan suya sebîl ve dağıtıldığı yere **sebîl-hâne** demişlerse de zamanla "hâne" terkedilerek bugünkü şeklini almıştır. Günümüzde kalabalık insanların girip çıktığı binaların çeşitli yerlerine konulan, plastik bardaklarla soğutulmuş damacana suyu içilen elektrikli aletlere de sebîl denilmektedir.

Hz. Peygamber'in sadaka-i câriye arasında en fazla, insanların su ihtiyaçlarını gidermeye yönelik havuz, sarnıç vb. yap-

Hekimoğlu
Ali Paşa
Sebîli -
Fatih /
İstanbul

Koca Yûsuf Paşa Sebili – Fındıklı / İstanbul (Molla Çelebi Camii önündeki asıl yerindeyken)

tırılmasını tavsiye eden hadisleri sebebiyle hayır sever müslümanlar sebil vakfetmeye büyük önem vermiştir. Günümüze ulaştığı bilinen en eski sebiller, Konya'daki Anadolu Selçuklular'na ait Sâhib Ata Camii'nin (1258) taçkapısının yanlarında yer alan iki sebildir. Bu sebiller mihrâbiye nişleri içine yerleştirilmiş, arkalarında birer oda bulunan sivri kemerli iki pencere şeklindedir. XI. yüzyıla ait bir sebilin varlığı Dımaşk'ta mevcut 470 (1077-78) tarihli kitâbesinden öğrenilmektedir (Saleh Lamei Mostafa, VI [1989], s. 38). Bugüne ulaşmış diğer Ortaçağ sebilleri Kahire'deki Memlûkler dönemine ait Sultan Kalavun Medresesi'nin sebili (726/1326), el-Melikü'n-Nâsır Muhammed b. Kalavun Sebili (740/1340) ve Emîr Seyfeddin İlcây el-Yûsuff Camii'nin sebilidir (774/1373).

Sebiller en fazla önem verenlerin Türkler olduğu ve Selçuklular'la Memlûkler'den sonra Osmanlılar'ın bu mimari birimi başlı başına bir sanat eseri halinde ele alıp geliştirdiği görülmektedir. Osmanlı sebillerinin hemen tamamı İstanbul, Kahire ve Kudüs'te bulunmaktadır. André Raymond, 1517-1798 yılları arasında Osmanlılar tarafından yapılan, 101'i Kahire'de olmak üzere 308 sebilden söz etmektedir (bk. bibl.). Bunlar arasında Kahire'deki "sebil-küttâb" denilen ve alt katı sebil, üst katı Kur'an okulu işleviyle tasarlanmış müstakil yapılar ayrı bir önem taşır. Bu yapılardan Hüsnü Paşa (1535), Beşir Ağa (1719), Abdurrahman Kethüdâ (1744), Rukıyye Du-du (1761) ve Silâhdar Süleyman Ağa (1837-1839) sebil-küttâbları günümüze ulaşan en

güzel örnekler arasındadır. Kudüs'te de Osmanlı döneminden kalan, başlıcaları Harem-i şerif'teki Bâbü'l-Megâribe Sebili ile Harem-i şerif'in dışındaki Çorbacı Mustafa Ağa Sebili olan bazı sebiller bulunmaktadır (Tanman – Çobanoğlu, II, 520, 527). Kaynaklara göre 125-130 civarında olan İstanbul'daki sebillerden günümüze ulaşanların sayısı altmış yedidir. Bilinen ilk sebinin, 1496-1503 yılları arasında şeyhülislâmlık yapan Efdalzâde Hamîdüddin Efendi'nin inşa ettirdiği, zamanımıza intikal etmeyen sebil olduğu belirtilmektedir. Mevcut sebillerin en eskisi ise Vefa'daki 1565 tarihli Hüsrev Kethüdâ veya Ekmekçizâde Ahmed Paşa Sebili'dir.

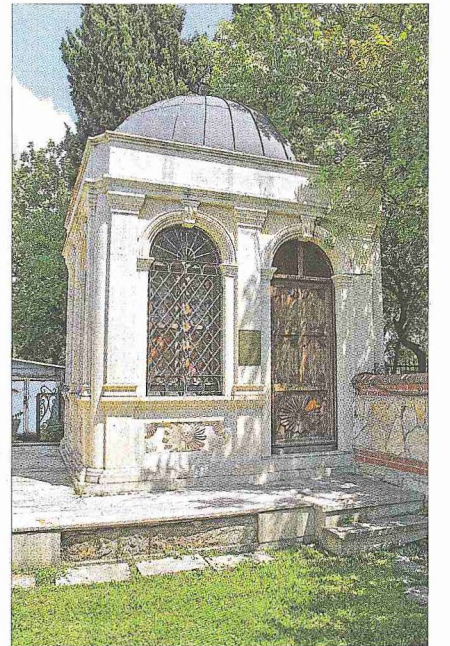
Sebiller bulundukları yerlere ve biçimlerine göre müstakil yapı, köşe, cephe ve pencere sebilleri diye gruplandırılabilir. Bunlardan, halk arasında sebil denilince ilk akla gelenler müstakil yapı türünde olanlardır ve genellikle dörtgen, çokgen veya yuvarlak planlı tasarlanmış, etek denilen mermer alçak duvar üzerinde sütunlar, sütunlar arasında bronz yahut mermer şebekeler, kornişler, kitâbeler ve saçaklardan meydana gelmiştir. Klasik dönem sebilleri XVI ve XVII. yüzyıl mimarlığının bütün özelliklerini yansıtmaktadır; pencere aralarındaki sütunlar mermerden ve tunç bilezikli, başlıkları mukarnaslı veya baklava süslemelidir. XVII. yüzyılın sonlarına doğru değişen üslûpların etkisiyle kemer biçimlerinde bazı değişiklikler olmuşsa da sütun araları çoğunlukla klasik Osmanlı sivri kemeriyle geçilmiştir. Etek bölümleri genellikle süslemesizdir. Dökme demir veya tunçtan yapılan şebekelerin alt kısımlarında halka su ve mübarek günlerde şerbet dağıtılmasını sağlayacak açıklıklar yani maşrapalıklar yer almaktadır.

XVIII. yüzyılda ortaya çıkan meydan çeşmeleri genellikle sebillerle bir arada tasarlanmıştır (Ahmed III Çeşmesi, Azapkapı Çeşmesi ve Sebili). Batılılaşmanın etkisiyle bu dönemde sebiller daha çok yuvarlak ve çokgen planlıdır. Plana bir Batı etkisi olarak giren yuvarlaklık etek bölümlerinde saçaklara dalgalanmalar şeklinde yansımıştır (Hekimoğlu Ali Paşa Sebili, 1733; Hasan Paşa Sebili, 1745). Etek üzerinde yer alan sütunların başlıkları yine Batı etkisiyle değişmiş, sütun aralarındaki sivri kemerler fistolu / dilimli kemerlere dönüşmüştür. Döküm şebekelerde de dönemin karakterine uygun "S-C" kıvrımları göze çarpar (Azapkapı Çeşmesi ve Sebili, 1732). Süsleme açısından XVI-XVII. yüzyıllarda sade bir görünüm sergileyen sebillerde XVIII. yüzyılda özellikle kitâbe üstünde, sa-

çak altında ve kemer aralarında "S" ve "C" kıvrımlarının egemen olduğu kıvrık dal ve çiçek gibi bitkisel motiflerin yer aldığı görülür (Kaptan İbrâhim Paşa Sebili, 1708; Nuruosmaniye Sebili, 1755). Bu yüzyıla ait sebillerin etek kısımları da artık öncekiler gibi sade değil bir çerçeveye süslenmiş bölümler halindedir (Nuruosmaniye Sebili; Hamidiye Sebili, 1777). Yüzyılın ikinci yarısına doğru Mehmed Emin Ağa (1740), Üsküdar Sâdeddin Efendi (1741) ve Nuruosmaniye sebil ve çeşmelerinde olduğu gibi barok ve rokoko ayrıntılarının arttığı görülmektedir. Özellikle Mehmed Emin Ağa Sebili ve Çeşmesi tamamen rokoko üslûbuna uygun tasarlanmıştır.

XIX. yüzyıl sebillerinde, önceleri XVIII. yüzyıl sebillerinin devamı niteliğinde barok-rokoko öge ve motiflerin klasik tezyinatla bir arada kullanılarak bir ara üslûp yakalanmaya çalışırken sonraları empire üslûbu ağırlıklı bir mimari ortaya konmuştur (Nusretiye Sebili, 1826; Ârif Hikmet Bey Sebili, 1858). Genelde XIX. yüzyıl sebilleri dönemin mimari karakterine uygun olmakla birlikte öncekilere göre daha sadedir. Günümüzde müstakil yapı türündeki birkaç tanesi hariç sebillerin hiçbirisi gerçek işlevini sürdürmemekte, bir kısmı boş dururken bir kısmı yanındaki caminin imam odası, abdest alma yeri, gasilhânesi, Kur'an kursu dersliği vb. şeklinde kullanılmakta,

Hacı Hüseyin Hayri Paşa Sebili – Üsküdar / İstanbul

bazıları da büfe, çayhane, kuruyemişçi dük-kânı vb. olarak kiralanmış bulunmaktadır.

BİBLİYOGRAFYA :

İzzet Kumbaracılar, *İstanbul Sebilleri*, İstanbul 1938, tür.yer.; Celâl Esad Arseven, *Türk Sanatı Tarihi*, İstanbul, ts. (Maarif Basımevi), II, 492-514; Ayhan Aytöre, "Türklerde Su Mimarisi", *Milletlerarası Birinci Türk Sanatları Kongresi* (Ankara 19-24 Ekim 1959), *Kongreye Sunulan Tebliğler*, Ankara 1962, s. 45-69; K. A. C. Creswell, *The Muslim Architecture of Egypt*, New York 1978, II, 198-199; Affan Egemen, *İstanbul'un Çeşme ve Sebilleri*, İstanbul 1993, s. 848-860; Ömer Faruk Şerifoğlu, *Su Güzeli: İstanbul Sebilleri*, İstanbul 1995, s. 10; A. Raymond, *Osmanlı Döneminde Arap Kentleri* (trc. Ali Berktaş), İstanbul 1995, s. 107; a.mlf., "Les fontaines publiques (sabîl) du Caire à l'époque ottomane (1517-1798)", *AIsl*, XV (1979), s. 235-293; a.mlf., "Kahire", *DIİ*, XXIV, 178; Yılmaz Önge, *Türk Mimarisinde Selçuklu ve Osmanlı Dönemlerinde Su Yapıları*, Ankara 1997, s. 18-26; Nur Urfaloğlu, "Osmanlı Mimarlığında Sebiller", *Osmanlı*, Ankara 1999, X, 464-469; M. Baha Tanman - Ahmet Vefa Çobanoğlu, "Osmanlı Döneminde Kudüs: Kent Dokusu, Mimarlık ve Çini Sanatına İlişkin Bir Araştırmanın İlk Sonuçları-Mimarlık", *Ortadoğu'da Osmanlı Dönemi Kültür İzleri Uluslararası Bilgi Şöleni Bildirileri*, Ankara 2001, II, 520-527; Mahmûd Hâmid Hüseyinî, *el-Esbile-tü'l-'Osmâniyye bi-medîneti'l-Kâhire, 1517-1798*, Kahire, ts. (Mektebetü Medbûlî); Tahsin Öz, "İstanbul Çeşmeleri ve Sebilleri", *TTOK Belleteni*, sy. 68 (1947), s. 6-8; Sedat Çetintaş, "Türklerde Su, Çeşme ve Sebîl", *Güzel Sanatlar*, sy. 5, İstanbul 1944, s. 125-147; Behçet Ünsal, "Türk Sebilleri Anıtları Üzerinde Stil Araştırması", *İstanbul Devlet Mimarlık ve Mühendislik Akademisi Dergisi*, sy. 7, İstanbul 1981, s. 17-56; a.mlf., "Stil Yönünden Klasik Sonrası Türk Mimarlığında Sebilleri Anıtları", *Taç*, I/3, İstanbul 1986, s. 16-25; a.mlf., "Türk Mimarlığında Klasik Sebilleri Anıtları", a.e., II/6 (1987), s. 9-22; Saleh Lamei Mostafa, "The Cairene Sabîl: Form and Meaning", *Muqarnas*, VI, Leiden 1989, s. 33-42; Semavi Eyice, "İstanbul", *İA*, V/2, s. 1214/85-1214/103; T. W. Haig, "Sebîl", a.e., X, 292; C. E. Bosworth, "Sabîl (1.)", *EI²* (Ing.), VIII, 679; Doris Behrens-Abouseif, "Sabîl (2.)", a.e., VIII, 679-683.

NUR URFALOĞLU

SEBİLKÜTTÂB

(bk. SEBİL).

SEBİLÜRREŞÂD

(سبيل الرشاد)

Mehmed Âkif'in desteği
ve başyazarlığında
Eşref Edip'in yayımladığı dergi.

14 Ağustos 1324'te (27 Ağustos 1908) *Sırât-ı Müstakîm* adıyla yayın hayatına başlamıştır. Kurucuları Ebû'lulâ Zeynelâbidin (Ebû'lulâ Mardin) ve H. Eşref Edip'tir (Fergan). 11 Temmuz 1324 olan tesis tari-

hi 43. sayıdan itibaren II. Meşrutîyet'in ilân tarihi olan 10 Temmuz 1324 (23 Temmuz 1908) şeklinde değiştirilmiştir. Başlık klişesinin altındaki, "Din, felsefe, edebiyat, hukuk ve ulûmdan bâhis haftalık gazetedir" ibaresine 50. sayıdan itibaren, "Siyasîyattan ve bilhassa gerek siyasî ve gerek içtimâî ve medenî ahval ve şûûn-ı İslâmiyye'den bahseder" ifadesi eklenmiştir. Başlangıçta sorumlu müdürü görünen Ebû'lulâ Zeynelâbidin önce milletvekili, ardından müderris olunca I. cildin sonlarından itibaren dergiden ayrılmış, derginin teknik yükü ve sorumluluğu tamamen Eşref Edip'in üzerinde kalmıştır. Ispartalı Hakkı'nın "Âkif ve Safahat" başlıklı yazısındaki (nr. 140 [28 Nisan 1327 / 11 Mayıs 1911], s. 152-156) bir bölümün yanlış anlaşılmasıyla örfî idare tarafından süresiz kapatılma kararı verilmiş, ancak kısa sürede durum anlaşıldığından aksama olmadan yayımını sürdürmüştür (nr. 142 [12 Mayıs 1327 / 25 Mayıs 1911], s. 191-192).

Sırât-ı Müstakîm'in yazı kadrosunda Mehmed Âkif (Ersoy), Ebû'lulâ (Mardinîzâde), İsmâil Hakkı (Bereketzâde), İsmâil Hakkı (Manastırlı), İsmail Hakkı (İzmirlî), Ahmed Naim (Babanzâde), Halim Sabit (Şibay), Mûsâ Kâzım, Mithat Cemal (Kuntay), Mehmed Tâhir (Bursalı), Ahmet Agayef (Ağaoğlu), Akçuraoğlu Yusuf, Ispartalı Hakkı, Ömer Ferit (Kam), Abdürreşid İbrahim, Tâhirülmevlî (Olgun), Halil Hâlid (Çerkeşşeyhizâde), Mehmet Şemsettin (Günaltay), Edhem Nejat, Gıyaseddin Hüsnü (Nuralizâde), Şeyhülârap, Mehmed Fahreddin, Ahmed Hilmi (Hocazâde), Ömer Fevzi (Bursa mebusu), Ömer Lutfi (Ankara İstînaf reisi), Şerefettin (Yaltkaya), Ahmet Hamdi (Aksekili), Osman Fahri, İbrahim Alâeddin (Gövsâ), Kazanlı Ayaz (Muhammed Ayaz İshakî İdilî), Kâmil (Tepedelenioğlu) gibi isimler bulunmaktadır. Mehmed Âkif, "Safahât-ı Hayattan" başlığıyla ilk *Safahât*'ta yer alacak olan şiirleri ve "Musâhabe-i Edebiyye"leri yanında M. Ferîd Vecdî ve Muhammed Ab-

duh'tan yaptığı çevirilerle *Sırât-ı Müstakîm*'in en devamlı yazarı olmuştur.

Dergi, yedi cilt tutan ilk 182 sayıdan sonra 24 Şubat 1327'de (8 Mart 1912) çıkan 183. sayıdan itibaren formatını büyük oranda koruyarak *Sebilürreşâd* adıyla yayımını sürdürmüştür. İsim değişikliğiyle ilgili 182. sayıda yer alan notta, "Aynı mesleği daha etraflı bir surette takip etmek üzere *Sebilürreşâd* unvanı altında intişar edecektir" açıklaması yapılmıştır. Değişiklik, Kur'an'daki "İttebiûni ehdi-küm sebiller-reşâd" (el-Mü'minûn 40/38) âyetinden ilhamla ve Said Halim Paşa'nın teklifiyle gerçekleşir. Ancak bu adın imtiyazını kendilerinden önce Tâhirülmevlî almış olduğundan Mehmed Âkif'in ricasıyla ondan devralınır. *Sebilürreşâd* âyetiyle beraber "val-lâhü yehdî men yeşâu ilâ sırâtın müstakîm" âyetine (en-Nûr 24/46) ve "Dinî, ilmî, edebî, siyasî haftalık mecmûa-i İslâmiyye'dir" ifadesine başlık klişesinde yer verilir.

183. sayıda yayımlanan yeniden çıkış yazısında derginin İslâm âleminin uyanması ve yükselmesi için çalışmayı en mukaddes görev kabul ettiği belirtilmiştir. Bu amaçla İslâm ülkelerinin toplumsal hayatını yakından tanımak, onların birbirleriyle tanışmalarına vesile olmak istenmiştir. Okuyucu sayısının artırılması için neşredilen beyannâme büyük ilgiye mazhar olmuş, bir ay içinde birçok abone yapılmıştır. Bunun üzerine derginin yazı kadrosuna ve içeriğine yönelik çalışmalar başlatılmış, "bunu haber alan büyük bir müslüman" derginin üzerine kol kanat germiştir. Kendilerine yazı için başvuru yapanlardan yardım sözü alınmıştır. Üç buçuk yıl süren *Sırât-ı Müstakîm* döneminde dergi istikamet ve ciddiyetiyle bütün İslâm âlemine yayılmış, uyarıcı sesi Rusya, Çin, Hindistan ve Japonya'ya kadar ulaşmıştır. Çıkış yazısında ayrıca İslâm maîrifinin terakkisine, İslâm kardeşliğinin teyidine hizmet edecek bir cemiyet kurmak

H. Eşref
Edip Fergan'ın
çıkarttığı
Sırât-ı Müstakîm
dergisinin
başlığı

